kõrwalt aitasiwad wedada. . . Kõik oli ilma aegu. Hobune wedas ja wintskles, kuid koorem ei nihkunud paigastgi. Tee oli liig pehme ja kaust koorem üli ränk. Siuh, säuh! winguſiwad hobuse pihta käiwad piitsa hoobid läbi õhu; nagu ussikene wäänles hobune koorma ees, kuid koorem ei nihkunud paigastgi.

Meil läks meel, waese looma piina nähes, haledaks. „Lähme ka meie appi," ütles kooliõpetaja. „Ehk suudame Petseri wellekese üles mäe otsa aidata. . ." „Minugi päraſt! Katsume õnne!" wastasin mina. Rutuliſe kõnnakuga läheneſime meie setule ja pakkuſime endid temale abiks. Muidugi oli see kui Jumalast saadetud õnn setule.

„Kulla tsirgu hirrakese, olge noh hüwa mehe, awitage ommeti!" palus setu hädaldawa häälega.

Nagu sipelgad mõne suurema puru kallale hulgani asuwad, mida nad kuhugi määratud kohta tahawad wiia, kui ühe jõud sellels ei jakса, nõnda asuſime meie neljakeisi koorma kallale ja hakkaſime tagant upitama. „Nõõ! nõõ! Hopp, hopp!" komanderis setu hobust. Kuna ta teise käega ohja päradega keerutades nagu rõhku oma sõnadele juurde pani. Ka meie aitasime, mis jõud jaksas. Hobune tegi meeleheitliku katse ja koorem hakkas liikuma. Tüki maa pääl jäi hobune jälle seisma ja norskas sügawasti hinge tõmmates. Ka meile oli hingamist tarwis. Kolmekordse sarnase katse järele oli setu koorem poriſt wäljas ja mäe otsas.

Nüüd tuli tänu sõnu kui wihma setu poolt meile kaela. „Olge noh terwe, kulla tsirgu jesändä! Oles noh kuigi ma eſt tsuraga siiä mäkke üles saanu, kui tii noh ei oles awitanu!" — „Tühja kah! Ei maksa tänu sõnu nii weikese abi eest raisatagi," wastasin mina, et setu tänu sõnadele punni ette pista. Kuid see mõjus wähe. Et juttu teisale pöörata, küsis minu kaaslane setu poisikese käest: „Poiss, kas talwel koolis käisid?" Kuid poisikene waikis. . . Selle asemel wastas wana setu: „Oh sa peräh põrguh! Meil hakkati kah nõudmä, muud kui saada õnnegi latse kooli. Noh es awita enäm jesändät muu nõu, kui lätsi õnnegi stanawoid pallema, et iks noh selle käsu tagast wõttase, mulle noh tsurrat hädäste kauplemise mann wajah. Koss siis seda aiga noh wõid koolis käümisega ärh raisata.

Stanawoi jesänd oll noh edimält peris kuraline, taha es kuigi perrä anda.

Aga kui ma sias tõõsele tu rublakõsõ ärh pisti, nakkas joh järgi andma. Ütles: „Olgu non sias kui muidu ei saa." Nii pässt mina tolleſt kimbatuſest. Nii omma ka pallu tõisi ennäst ära pääſtnu. Noh, om ka küll ullukeisi, kes tõges talwes latsi wedelemä panewa." Nii käis setu jutt.

Meil oli sarnane tundmus, kui habemeajajal nuga kätte wõttes, kelle naene oma kõri pääle laulatamist habeme noaga läbi oli lõiganud.

Meie soowiſime setule hääd teed ja hakkaſime koolimaja poole sammuma. „Waat kus oli isa," ütlesin mina. „See oli algupäraline isa," kordas koolmeister. Koolimaja lähedal tuli meile selle küla tublim talumees Pihho Jaan wastu, nii ütles koolmeister tutwustamise juures tema nime olewat. Rõõmsalt terwitas ta meid. Et ka Pihho Jaan niisama oli loodust tulnud imestama kui meiegi, pööras ta ühes meiega kodu poole tagaſi.

Jutt kaldus majanduse pääle: Lehma sõõtmiſest, wasika jootmiſest, raudäkkede hääduſest jne. Wiimati jõudsime tee lahkmele ja hakkaſime Jumalaga jätma. Sääl tõmbas talumees rahakoti taskust ja wõttis säält seest kolmerublalise paberi wälja ja ulatas seda kooliõpetajale.

„Mis see tähendab?" küsis kooliõpetaja.

„See tähendab, et Teie seda peate wastu wõtma."

„Mis eest?" küsis see imestades.

„Selle eest, et mina Teile seda wõlgnen! Teie olete minu poega ilusasti õpetanud ja waewa näinud; olgu, et ta kaunis terane poiss on, aga selle wastu on ta wallatu iseloomuga, kellega rohkesti waewa on. Noh, wõta wastu!" Nende sõnadega pistis tema raha kooliõpetajale tasku ja ruttas ise minema.

„Waat, kus kaks isa! Kus kaks iseloomu," ütlesin mina.

„Jah," wastas koolmeister, „üks on koorma landja eesel ja teine on kangelane, kes haridusе mõõgaga pimeduse ja rumaluse tondi pää maha raiub. Üks on rubla eest ööd ja pimedust, teine kolme eest walgust ja elu ostnud!"

* * *

Mõni aasta on eespool jutustatud sündmuseſt mööda läinud. Nimetatud talumehe poeg on nüüd Dr. medicin . . . üks lugupeetud mees ja otsitud arst omas ametis.

Setu poisist on küll ka mees sirgunud ja hobunegi on temal. Ta on nüüd juba ise omal jalal seisaw setu ja müüb potta ja kaussa naestele, tõkatit meestele ja sawist oinaid lastele.

Eesti rahva Kasuline Kalender 1908, lk. 17